

بررسی جایگاه شاخص های احساس امنیت اجتماعی سکونتگاه های روستایی (مطالعه موردی: دهستان سخت سر)

زهرا پیشگاهی فرد^۱، معین برزگرزاده زرنندی^۲، سید مهدی موسوی شهیدی^۳

از صفحه ۱۹۱ تا ۲۱۰

چکیده

این پژوهش مولفه احساس امنیت اجتماعی را در مباحث جغرافیایی مورد بحث و مذاقه قرار می دهد. بدین منظور سنجش احساس امنیت اجتماعی در روستاهای دهستان سخت سر شهرستان رامسر با روش توصیفی - تحلیلی، نگرش حل مسئله سیستمی و ابزارهای گردآوری اطلاعات کتابخانه ای - اسنادی و پیمایشی - میدانی بر نمونه آماری ۲۰ روستا انجام گرفته است. تحلیل یافته های فضایی - مکانی بوسیله نرم افزار تخصصی Arc GIS با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) و درون یابی و خوشه بندی Cluster صورت پذیرفته است در نهایت ۴ شاخص احساس امنیت اجتماعی مورد سنجش، نتایج متفاوتی به دست داده اند. شاخص امنیت مالی و جانی در محدوده مورد مطالعه بسیار زیاد، امنیت آبرو و حیثیت حد متوسط را نشان می دهد.

مفاهیم کلیدی: امنیت، سکونتگاه روستایی، سیستم اطلاعات جغرافیایی، دهستان سخت

۱. استاد تمام جغرافیای سیاسی، دانشگاه تهران، Sorour1334@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد جغرافیای سیاسی، دانشگاه تهران، M.barzegarzadeh@ut.ac.ir

۳. کارشناس ارشد جغرافیای سیاسی، دانشگاه تهران، S.m.mousavi1990@ut.ac.ir

مقدمه

مقوله امنیت پیش نیاز لازم برای حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است و دولت‌ها هزینه‌های عظیمی را برای تامین آن صرف می‌کنند. مقوله امنیت به مثابه یک آرمان و واقعیت، به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است و در نهایت بر آیند مجموعه‌ای از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین اجزا مختلف نظام اجتماعی است. امروزه نقش و اهمیت امنیت در پیشرفت هر جامعه‌ای تا بدان پایه است که آن را بستر و پیش نیاز هرگونه توسعه‌ای دانسته‌اند، خصوصاً در جوامع در حال توسعه که با انواع بحران‌ها و چالش‌های مستمر ناشی از عقب ماندگی و بی ثباتی ساختارهای مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و غیره مواجه می‌باشند، امنیت نقش تعیین کننده و مهمی در ایجاد انواع توسعه ایفا می‌نماید (چلبی، ۱۳۷۲: ۲۵). مفهوم امنیت یک مفهوم هنجاری بود که با توسعه و رفاه اجتماعی هم معنا شده و ملاک مناسبی در هدایت اجتماعی محسوب می‌شود (Gunter Brauch, and Bogardi, ۲۰۰۵: ۷-۸). تحولات جهانی در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی فضایی، درک سیاسی انسان معاصر را به میزان زیادی تحت تاثیر ساخت‌ها و مولفه‌های اجتماعی قرار داده و همین امر منجر شده تا چارچوب‌های نظری سنتی امنیت که بیشتر قدرت محور بودند، کارایی خود را از دست داده و نسل تازه‌ای از نظریه‌ها متولد شوند که داعیه اجتماع محوری دارند امنیت وضعیتی طبیعی ارزیابی نمی‌شود؛ بلکه چنان که هابز اظهار داشته، امنیت کالایی ارزشمند است که باید در پی تولید آن بود و مناسبات و فرایندهای طبیعی، قادر به تولید و عرضه آن نیستند امنیت حاصل فرایند تولیدی است که در روابط اجتماعی ریشه دارد و نقش اصلی در این فرایند با جامعه است نه دولت (کارگر و سرور، ۱۳۹۰: ۱۸۰). نیاز به امنیت پس از نیازهای فیزیولوژیکی انسان به عنوان یکی از ساختارهای اساسی و پایه‌ای تشکیل دهنده شخصیت فرد قلمداد می‌شود و تا زمانی که فرد در زندگی روزمره خود احساس امنیت نکند، هیچ پیشرفتی در طول ساختار شخصیتی خود نخواهد کرد (کلمن، ۱۳۷۷: ۸۰). احساس امنیت، موجب اعتماد به نفس شهروندان می‌شود و در نتیجه این سرمایه انسانی، قادر خواهد بود در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نقش شایسته‌ای را ایفا نماید. در همین حال احساس امنیت در شهروندان موجب اعتماد به کارگزاران نظام شده و امکان مشارکت هر چه بیشتر آنان را برای کمک به ایجاد امنیت فراهم خواهد کرد. متقابلاً کاهش احساس امنیت باعث بی اعتمادی، رواج بدبینی، شایعه و عدم مشارکت و همکاری در برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی کشور شده و این روند بستر مناسبی برای آشفتگی اجتماعی و تهدید امنیت داخلی خواهد

شد (رجبی پور، ۱۳۸۴: ۱۰۲- Scheider, ۲۰۰۳: ۳۶۳).

اهمیت بررسی و شناخت ابعاد و زوایای احساس امنیت از این جهت ضرورت دارد که کنشگران در انجام کنش با مراجعه به ذهنیت روان شناختی، تاریخی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی خود به تصمیم گیری و انجام کنش اقدام می نمایند. در نتیجه ارزیابی و احساس آنها از فضای کنش، نقش بستری و زمینه ساز در این تصمیم گیری ایفا می نماید چراکه رابطه بین ساختارهای عینی (امنیت) و صورت های ذهنی (احساس امنیت) مبنای تصمیم گیری افراد می باشد (بیات و همکاران، ۱۳۹۱: ۷۰). احساس امنیت یکی از نیازهای سطوح پایین تر انسان ها است و در صورتی که این نیاز مهم در جوامع برآورده نشود کنشگران اجتماعی به نیازهای سطوح بالاتر مثل خود شکوفایی دست نمی یابند (مزلو، ۱۳۷۲: ۶۵). عدم امنیت اجتماعی زمانی مطرح می شود که جوامع هویت خود را در خطر ببینند. در یک پیمایش ملی، نتایج احساس امنیت اجتماعی برای کل کشور نشان می دهد که ۵۲٪ افراد دارای احساس امنیت اجتماعی زیاد، ۲۷٪ متوسط و ۲۱٪ دارای احساس ناامنی اجتماعی هستند (عظیمی هاشمی، ۱۳۸۴: ۹۶). شهرستان رامسر با مرکزیت شهر رامسر انتهایی ترین نقطه غربی استان مازندران محسوب می شود. در پژوهش حاضر محققین بر آن می باشند با شناسایی ابعاد احساس امنیت میزان احساس امنیت روستائیان دهستان سخت سر واقع در شهرستان رامسر را با استفاده از تکنیک های آمار فضایی مورد بررسی قرار دهند بر این اساس هدف مطالعه حاضر ارزیابی و پهنه بندی احساس امنیت روستائیان دهستان سخت سر می باشد و با بهره گیری از روش توصیفی-تحلیلی پویایی جامعه و شکوفایی هر چه بیش تر استعداد های شهروندان آن را علاوه بر تامین نیازهای معیشتی، در گرو احساس امنیت دانسته و با استفاده از نظریات مرکب جامعه شناسی و جغرافیایی به بررسی ۵ شاخص احساس امنیت با عناوین احساس امنیت مالی، احساس امنیت جانی، احساس امنیت محیطی و احساس امنیت آبرو و حیثیت در پی پاسخ گویی به این سوال است که شاخص های مذکور در احساس امنیت ساکنان محدوده مورد مطالعه چه جایگاهی دارد؟ و با در نظر گرفتن این فرضیه که احساس امنیت با موقع مکانی و جغرافیای سکونتگاه های روستایی ارتباط معناداری دارد، در نهایت جهت بهبود و ارتقاء شاخص های مذکور راهکارهایی ارائه نموده است.

پیشینه تحقیق

در ارتباط با احساس امنیت پژوهش‌هایی انجام شده که در اینجا مواردی از آن آورده می‌شود:

تحقیقات دایجک و تورنولایت (۱۹۹۶) نشان می‌دهد که ترس از ناامنی بیشتر در میان ساکنین طبقات پایین جامعه و گروه‌های با درآمد پایین است و مردم فقیر، با تحصیلات و سطح درآمد کمتر احساس ناامنی کمتر دارند. مطالعه لینداستروم و همکاران (۱۹۹۴) در سوئل نشان می‌دهد که ترس از ناامنی در میان گروه‌های سنی و جنسی مختلف متفاوت است. افراد پابه سن گذاشته و زنان بیشتر ناامنی در مکان‌ها عمومی را گزارش می‌کنند (حاجلو و عباسی، ۱۳۹۰: ۶۱).

صادقیان (۱۳۸۸) نیز نقش کارکرد رسانه‌ها در امنیت ملی و عمومی را بررسی نموده و اظهار می‌دارد که مهم‌ترین عامل تقویت‌کننده امنیت اجتماعی و ملی رسانه‌ها هستند و برای تقویت این دو وجه از امنیت باید به تقویت رسانه‌ها پرداخت.

نوروزی و سپهر (۱۳۸۸) در مقاله «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ شهر تهران و عوامل اجتماعی موثر بر آن» به این نتیجه دست یافته‌اند که متغیرهای احساس امنیت محل سکونت، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و احساس نظم اجتماعی، تاثیر مستقیم و متغیر پایبندی مذهبی، تاثیر معکوسی بر احساس امنیت اجتماعی زنان دارد.

بیات و همکاران (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی با عنوان «فرا تحلیل مطالعات مربوط به احساس امنیت اجتماعی» به این نکته پرداختند که از بین متغیرهای موثر بر احساس امنیت، متغیرهایی هم چون طراحی محیطی، تجربه غیر مستقیم از جرم، عملکرد رسانه و احساس محرومیت نسبی در تمام تحقیقات به کار رفته دارای رابطه معنی داری با احساس امنیت اجتماعی بوده است.

حسین زاده (۱۳۸۹) بررسی عوامل اجتماعی و سیاسی بر احساس امنیت را در شهروندان ایلام مورد بررسی قرار داد و در نهایت به این نتیجه رسید که متغیر اعتماد اجتماعی متغیری است که با هر سه بعد متغیر وابسته همبستگی دارد.

زیاری (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «تحلیل تطبیقی احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی» شهرستان کوهدشت را مورد بررسی قرار داد و در نهایت به این نتیجه رسیده که از لحاظ احساس امنیت عمومی تفاوت معنی داری بین شهر و روستا مشاهده نمی‌شود ولی از لحاظ ترس از فضاهای شهری و روستایی، تفاوت بین آنها معنی دار است.

قدرتی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی تحت عنوان «احساس امنیت اجتماعی و تعیین کننده‌های اجتماعی و اقتصادی آن در شهر سبزوار» تبیین می‌کند که مردان، متولدین روستا، افراد با تحصیلات پایین‌تر و افرادی که احساس عدالت اجتماعی بیشتری دارند از احساس امنیت بالاتری برخوردارند.

محمدی و همکاران (۱۳۹۱) بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی با کیفیت زندگی زنان کرمانشاه را مورد بررسی قرار دادند و اثبات نمودند که ارتباط معنی داری بین احساس امنیت اجتماعی و کیفیت زندگی زنان کرمانشاه وجود دارد. بدین معنی که کیفیت زندگی بالاتر در بین زنان برابر است با احساس امنیت اجتماعی بالاتر.

مروری بر پیشینه مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که اغلب این مطالعات فاقد ابعاد جغرافیایی بوده و مولفه فضا- مکان را در قالب یک رویکرد سیستمی و ترکیبی مدنظر ندارند. همچنین نگاه به مقوله امنیت اجتماعی اغلب در محیط‌های جامعه شناسانه و روان شناسانه صورت گرفته است. بنابراین لزوم پرداختن به این مبحث با استفاده از نگرش جغرافیایی آشکار می‌گردد.

مبانی نظری

در مطالعات مربوط به امنیت اجتماعی اغلب با دو رهیافت عمده مواجه هستیم. یکی رهیافت دولت محور و قدرت محور است و دیگری رهیافت جامعه محور و هویت محور. رویکرد اول امنیت را وضعیتی می‌داند که توسط قدرت برای صیانت مردم در قبال تهدیدات بیرونی تاسیس می‌گردد و رهیافت دوم به ارزش‌های ذهنی و گروهی بها داده و معتقد است که تهدیدات بیشتر علیه ارزش‌ها و هویت‌های گروهی مطرح می‌باشد (بیات و همکاران، ۱۳۹۱: ۷۵). ورتزبرگ (۱۹۹۸) امنیت را دارای سه بعد عینی، ذهنی و سطح قابل تحملی از ناامنی می‌داند. در واقع ساختارهای اجتماعی مختلف امنیت‌های مختلفی را ایجاد می‌کنند و استقرار امنیت به عنوان ساختاری دارای عدالت و رفاه شناخته می‌شود (محسنی، ۱۳۸۱: ۱۴۴). در صورتی که امنیت اجتماعی بیش از حد معقول صبغه سیاسی به خود گیرد، میزان اعتماد اجتماعی تضعیف شده و تنها علقه‌های امنیتی برجسته می‌شوند و در نهایت احساس امنیت مالی، جانی، فکری و جمعی به قهقرا خواهد رفت (با استفاده از چلبی، ۱۳۷۵: ۷۷). این در حالی است که اگر صبغه سیاسی امنیت اجتماعی تضعیف گردد نیز احساس امنیت موجود کاذب بوده و به آسانی به نوعی از اعتماد به نفس جمعی توخالی بدل خواهد شد. بنابراین صبغه سیاسی در مقوله امنیت اجتماعی نقش تعدیل کننده و برقرار کننده تعادل را بر عهده دارد. این دولت‌ها هستند که

به عنوان تاکید کننده و از بین برنده تاکید بر صبغه های سیاسی جوامع وارد صحنه می شوند. رویکردهای دولت محور به امنیت اجتماعی ریشه در رهیافت هاز دارند و بر تاثیر حکومت بر کارآمدی و ایجاد امنیت اجتماعی اشاره دارند (قدرتی و دیگران، ۱۳۸۸: ۸). نکته ای که باید در نظر داشت آن است که میان احساس امنیت و خود امنیت تفاوت است (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴). ساختارهای امنیت اجتماعی از شکل گیری تا تغییر و انحطاط و جایگزینی همگی نیاز به جامعه مدنی دارند. جامعه ای که محصولی از قوانین، ساختارها و سیستم هاست و در عرصه فضا - مکان امکان بروز و ظهور یافته است. بنابراین مقوله احساس امنیت اجتماعی با واسطه هایی به جغرافیا مرتبط است و جغرافیا آن را به عنوان زیرمجموعه ای از شاخص های توسعه ای خود پوشش می دهد.

در رویکردهای سیاسی نسبت به امنیت اجتماعی، ویژگی های این مولفه را می توان به صورت زیر مطرح نمود:

امنیت اجتماعی

- متوجه عملکرد و رفتار اعضای گروه در تامین امنیت یا امنیت زدایی است.
- به موانع، کمبودها و ضعف هایی که تعلقات و پیوندها را کمرنگ نموده توجه دارد.
- ارزش های گروه را ملاک تفکیک آشنا از غریبه می داند.
- بر امکانات و تجهیزات آموزشی متکی است.
- احساس های گروه را بیش از احساس های فردی تقویت می کند.
- واحد تحلیل آن، گروه است.

مسعودیان، ۱۳۹۱: ۱۶۹

با توجه به تجربیات موجود و مطالعات انجام شده و در نظر گرفتن شرایط بومی کشور، نظریه هایی به عنوان نتایج راهبردی جهت مدل تحلیل یا چارچوب نظری مطرح می گردد. تفکر سیستمی و نگاه یکپارچه به همه عوامل توسعه امنیت به عنوان یک نظام واحد کلان فرابخشی، مهم ترین عامل ایجاد موفقیت در کاهش احساس نا امنی و در نتیجه افزایش احساس امنیت در میان شهروندان است

تالکوت پارسونز: پارسونز جامعه را متشکل از اجزایی می دانست که اصلاحا پایگاه نقش ها می شود. بنابراین وقتی خرده سیستم ها به ایفای نقش خویش پرداخته و آسیبی متوجه آنان نباشد یا همچنین امکان کسب فرصت ها برای انسجام

خرده سیستم‌ها فراهم باشد، امنیت اجتماعی برقرار شده است. پارسونز برای امنیت اجتماعی چهار بعد قائل است که هر کدام مربوط به یک خرده سیستم جامعه هستند و از برآیند برخورداری از این چهار بعد امنیت اجتماعی می‌توان به تحقق امنیت در سطح جامعه امید داشت این چهار بعد امنیت عبارتند از: امنیت مالی و اقتصادی، امنیت سیاسی، امنیت حقوقی و قضایی، امنیت فرهنگی که به ترتیب در نظام فکری پارسونز ضروری بوده و هر یک از جایگاه خاصی برخوردارند.

آنتونی گیدنز: از نظر گیدنز، امنیت را می‌توان موقعیتی دانست که در آن با خطرهای خاصی مقابله می‌شود، و یا این خطرها به حداقل رسانده می‌شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد. امنیت چه به معنای بالفعل و چه به معنای تجربی آن ممکن است به مجموعه‌هایی از آدم‌ها تا امنیت جهانی یا به افراد ارتباط داشته باشد (گیدنز، ۱۳۷۷: ۴۴). به این ترتیب گیدنز مصونیت در برابر خطرها را امنیت تعریف کرده است. در نظر گیدنز خطر و امنیت دوروی یک سکه را تشکیل می‌دهند به گونه‌ای که وقتی امنیت وجود دارد خطر رخت بر می‌بندد و بالعکس زمانی که با خطر دست و پنجه نرم می‌کنیم، امنیت مغشوش و پنهان است. سپس او به طرح امنیت وجودی به عنوان یکی از صورت‌های مهم امنیت پرداخته است و از ضرورت امنیت وجودی برای مقاومت در مقابل هجوم گسترده و بی سابقه مخاطرات نهادهای مدرنیت سخن می‌گوید. به عبارت دیگر این اصطلاح به اطمینانی بر می‌گردد که بیش‌تر آدم‌ها به تداوم تشخیص هویت خود و دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش در اطراف خود دارند (همان: ۱۰۴).

بوزان: امنیت اجتماعی تنها یکی از بخش‌های رویکرد پنج‌گانه بوزان به فرضیه امنیت است. دیگر بخش‌های این رویکرد عبارتند از: امنیت نظامی، اقتصادی، سیاسی و محیطی. به‌طور کلی لمنیت نظامی به آثار متقابل توانایی‌های تهاجمی و دفاعی مسلحانه دولت‌ها و نیز برداشت آن‌ها از مقاصد یکدیگر مربوط است. امنیت سیاسی ناظر بر ثبات سازمانی دولت‌ها، نظام‌های حکومتی و ایدئولوژی است که به آن‌ها مشروعیت می‌بخشد. امنیت اقتصادی یعنی دسترسی به منابع مالی و بازارهای لازم برای حفظ سطوح قابل قبولی از رفاه و قدرت دولت. امنیت اجتماعی به قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب و هویت ملی با شرایط قابل قبول از تحول مربوط است. امنیت زیست محیطی ناظر است بر حفظ محیط جهانی به عنوان سیستم پشتیبانی ضروری که تمام حیات بشری بدان متکی است. این پنج بخش جدای از یکدیگر عمل نمی‌کنند. هر یک از آن‌ها دارای کانون مهمی در درون مسئله امنیت و روشی برای تنظیم اولویت‌ها بوده و از طریق

ارتباطات قوی به یکدیگر متصل هستند (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴). به عقیده بوزان جوامع در باره مقوله هویت بسیار اساسی برخورد می کنند. او استدلال می کند که مقوله کلیدی جامعه هویت است. یعنی آن دسته از عقاید و اعمالی که افراد را به عنوان اعضای جامعه خاص معرفی و باز می شناساند. جامعه درگیر هویت و درگیر خود باوری گروهها و افرادی است که خود را اعضای جامعه می دانند. به عبارت دیگر جوامع متشکل از یک احساس هویت اجتماعی هستند. همان چیزی که به افراد و گروهها امکان می دهد خود را به عنوان یک جزء از جامعه تلقی نمایند. با این توصیف، بوزان خود را با تاکید بر اصول نظام ارگانیکی بیان نموده و در ادامه عناصر ارگانیکی امنیت اجتماعی را هویت نامیده و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می کند (همان: ۴۱).

امیل دور کیم: دور کیم به کارگیری اجبار و خشونت را نوعی ناامنی فرض کرده و اعتقاد دارد که وجود رابطه ناعادلانه نافی امنیت اجتماعی است و اگر امنیت را برای شهروندان ایجاد کند مدت زمانی طول نخواهد کشید که ناامنی همه اجتماع را فرا می گیرد. او معتقد است با عقلانی شدن وجدان جمعی در برابر توسعه محدودیت و مانع کمتری ایجاد می شود (دور کیم، ۱۳۸۱: ۲۷۱). به نظر او در جامعه مبتنی بر همبستگی، امنیت فردی و امنیت اجتماعی یکی است و این دو تابعی مشترک هستند (آرون ریمون، ۱۳۷۰: ۳۴۹). به نظر می رسد امنیت بر اساس نظریه دور کیم در دو لایه عمقی و سطحی قابل تقسیم باشد. امنیت عمقی مبتنی بر حساسیت مشترک است و تخطی از آن، حیات جمعی را به مخاطره می افکند. چون جامعه در صدد حفظ امنیت جمعی است به شدت با هرگونه ناامنی و تهدیدات مجرمانه مقابله می کند و سلامت می ماند. در واقع احساسات جمعی در اجتماع عمیق پایدارتر است و امنیتی که به همراه دارد منتج از تمایز اجتماعی افراد در نظر گرفته می شود (امانت، ۱۳۹۰: ۱۵۲). بر اساس بینش دور کیم امنیت عمومی معلول یا مظهر امنیت های فردی نیست. زیرا همبستگی اجتماعی معلول همبستگی های فردی قلمداد نمی شود. همبستگی اجتماعی مبتنی بر احساس های افراد منفرد نیست. بدین لحاظ امنیت عمومی همان همبستگی جمعی مبتنی بر وجدانها و احساسات مشترک است. به نظر می رسد او معتقد باشد امنیت عمومی چون مبتنی بر وجدان جمعی است، در همه محدوده های اجتماعی - مثل به اجتماع روستایی - یکسان است. بهر حال منشاء امنیت، گروه است و نه فرد و هرچه میزان قدرت و شدت وجدان جمعی افزایش یابد، سطح امنیت عمومی توسعه می یابد (دور کیم، ۱۳۸۱: ۷۲ تا ۷۶).

در واقع می‌توان امنیت اجتماعی را از نظر دورکیم این‌گونه تعریف کرد: وضعیتی که در آن گروهی همبسته مبتنی بر ارزش‌ها، باورها و اعتقادات جمعی مشترک بر اساس تنظیمات هنجارمند جهت ورود افراد به نظام شبکه روابط نقش‌ها برای ارضاء تمایلات و ایجاد خشنودی آمادگی یافته و عمل اجتماعی آنان به سوی انسجام، تعادل و تشدید پیوندهای اجتماعی و تثبیت بیشتر ارزش‌ها و هنجارها جهت گیری شده است امنیت اجتماعی می‌باشد (امانت، ۱۳۹۰: ۱۶۴). دورکیم مبانی امنیت اجتماعی را در جامعه‌شناسی می‌جوید. اما مبانی آن را در توسعه جوامع کوچکتری موثر می‌داند که ساکنان آن قریب به اتفاق جزء طبقات محروم در شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، امنیتی و ... محسوب می‌شوند. پژوهش حاضر با تاکید بر سنجش شاخص‌های احساس امنیت اجتماعی در میان ساکنان دهستان سخت‌سر رامسر در مقیاس کوچک و محلی، رویکردهای دولت محور و قدرت محور را در قالبی از فضا - مکان تحت پوشش دارد. و می‌تواند آن بخش از نظریه دورکیم را که به شاخص‌های امنیت پرداخته مورد استفاده قرار دهد و در بخش‌های جغرافیایی از رویکردهای مبتنی بر آسیب پذیری بهره‌مند گردد. رویکردهای آسیب‌پذیری عبارتند از فیزیکی، روانشناختی و اقتصادی که در فراتحلیل مطالعات احساس امنیت اجتماعی بیشترین پایه نظری پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. این رویکردها به دنبال افزایش احساس امنیت اجتماعی برای کاهش آسیب‌پذیری هستند. آن‌هم نوعی از امنیت اجتماعی که علاوه بر دولت‌ها، توده‌های مردم نیز در آن مشارکت داشته باشند. این رویکردها در نهایت به افزایش رضایت شهروندان و کاهش انواع آسیب‌ها می‌رسد.

روش پژوهش

روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است که با انجام مطالعه موردی، کشف و توضیح روابط و آزمون فرضیه‌ها را مدنظر قرار داده. پژوهش از نوع کاربردی عملی است و نتایج آن مستقیماً برای رفع مسئله در سیستم کلی به کار گرفته می‌شود. بخش‌هایی از پژوهش نیز شامل مطالعات توصیفی - توسعه‌ای می‌باشد. الگوی اجرایی و فرآیند سازماندهی انجام پژوهش به صورت فرآیند گام به گام «کن» بوده ۵ مرحله از ۷ مرحله آن را اجرایی نموده است.

۱. پیدایش ایده و تصور اولیه ابداع و تغییر، همراه با خلاقیت ذهنی
۲. بررسی و نقد گزاره‌های نظری و ادبیات موضوع
۳. شناخت متغیرها و عناصر برون ساختی یا درون ساختی با موضوع

۴. طراحی و مدل سازی

۵. آزمون مدل در محیط (سنجش امکان تحقق مدل)

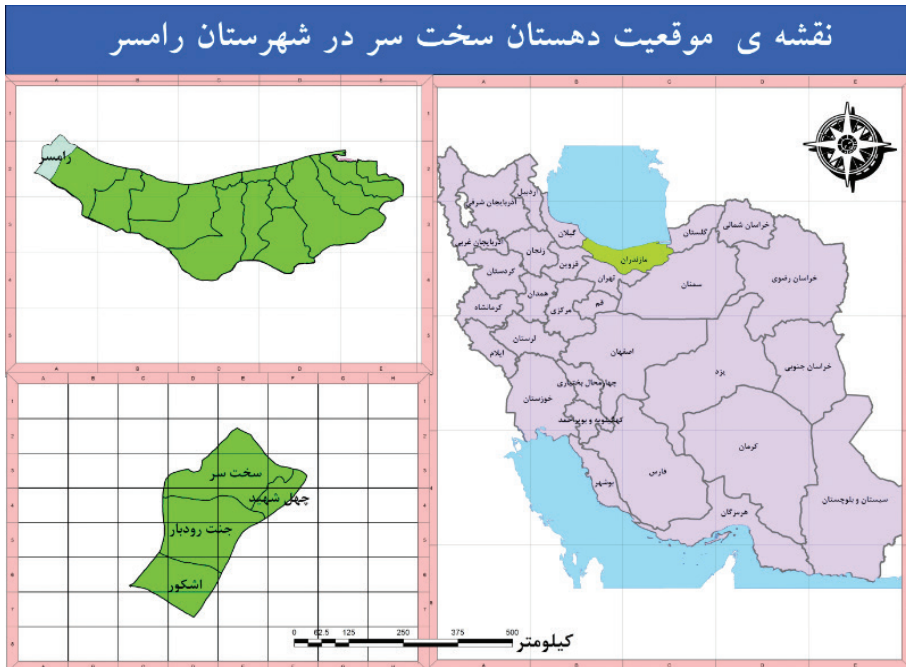
روش گردآوری اطلاعات با استفاده از شیوه مطالعات اسنادی - کتابخانه‌ای در منابع باز و همچنین روش‌های پیمایشی - میدانی می‌باشد که تهیه پرسش‌نامه یکی از موارد آن است. پرسشنامه‌ای که جهت سنجش احساس امنیت اجتماعی تهیه شده شامل ۴ شاخص و ۱۹ گویه می‌باشد که در جدول شماره ۱ موجود است. این پرسش‌نامه‌ها با عنایت به پرسشنامه سنجش احساس امنیت اجتماعی دورکیم و با مشورت اساتید جغرافیا و جامعه‌شناسی تدوین گردیده و برای تعیین روایی، میان نمونه ۲۰ نفری دانشجویان رشته جغرافیا در گرایش‌های گوناگون مورد پیش آزمون واقع شده است. پایایی پرسشنامه‌ها نیز با انجام آزمون آلفای کرونباخ تایید شده است.

جدول شماره ۱، شاخص‌ها و گویه‌های سنجش احساس امنیت اجتماعی

بیرون رفتن زنان و دختران از منزل به تنهایی	امنیت آبرو و حیثیت
برقراری ارتباط و دوستی با افراد غریبه	
اشتغال همسر و دختران بیرون از منزل	
تردد همسر به تنهایی در شب	
احتمال بیکار شدن از کار و شغل	امنیت مالی
سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه‌گذاری	
پذیرفتن چک در معاملات	
به همراه داشتن کیف، تلفن همراه یا سایر لوازم قیمتی	
حمل پول نقد به مقدار زیاد	
به تنهایی در منزل ماندن	امنیت جانی
قدم زدن در مسیرهای خلوت	
مشاهده نزاع و درگیری خیابانی در روستا	
تردد با ماشینهای مسافرکش به تنهایی	

باز بودن مغازه‌ها تا دیر وقت	امنیت محیطی
ترک و رها کردن اتومبیل در خیابان بدون قفل و دزدگیر	
شیوع مواد مخدر در بین جوانان روستا	
رانندگی درحاشیه روستا	
خالی گذاشتن منزل به مدت چندروز	
فرستادن کودکان به مدرسه در مسیرهای طولانی	

بر اساس آمار سال ۱۳۹۰ استان مازندران دارای ۱۹ شهرستان است که شهرستان رامسر با مرکزیت شهر رامسر انتهایی ترین نقطه غربی این استان محسوب می شود. شهرستان رامسر بطور کلی ۶۸۳۲۳ نفر جمعیت و ۲۱۹۰۶ خانوار را در خود گنجانده است که از این تعداد، ۵۱۲۵۶ نفر ساکن در نقاط شهری و ۱۷۹۶۸ نفر در نقاط روستایی ساکن هستند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰). دهستان سخت سر یکی از چهار دهستان بخش مرکزی شهرستان رامسر بوده که بنابر آمار مستند سرشماری سال ۱۳۸۵ تعداد ۶۳۰۵ نفر و ۱۷۹۵ خانوار را در خود جا داده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵).

نقشه شماره ۱، موقعیت دهستان سخت سر

شهرستان رامسر دارای ۴ دهستان است که دهستان سخت سر در شمالی ترین نقطه آن به عنوان جامعه آماری تحقیق می باشد. این دهستان با داشتن ۵۶ روستا از قاعده تمام شماری خارج بوده و محققان برای سنجش گویه های ذکر شده اقدام به نمونه گیری کرده اند. معیار نمونه گیری در این پژوهش توزیع و پراکنش جغرافیایی روستاهای مورد مطالعه است. بنابراین ۲۰ روستا با جمعیت ۲۹۷۲ نفر به شکلی انتخاب شده اند که سراسر شمال و جنوب و شرق و غرب دهستان را پوشش داده اند. در ادامه با استفاده از فرمول کوکران^۱ تعداد ۲۹۱ نفر جهت انجام مرحله میدانی انتخاب شده اند که ۹ نفر جهت ضریب اطمینان پرسشنامه اضافه شده و در نهایت ۳۰۰ نفر به صورت نمونه گیری خوشه ای به گویه های مورد سنجش پاسخ داده اند.

جدول شماره ۲، ویژگی های جامعه آماری

شهرستان	بخش	دهستان	جمعیت (نفر)	تعداد روستا
رامسر	مرکزی	جنت رودبار	۶۲۷	۲۷
		سخت سر	۶۳۰۵	۵۶
		اشکور	۱۶۰۰	۱۱
		چهل شهید	۹۵۸۴	۴۳

در نهایت یافته های به دست آمده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به عنوان یکی از معروف ترین روشهای "فنون تصمیم گیری چند شاخصه" (MADM) استفاده شده و پس از وزن دهی مطلوب به تک تک شاخص های امنیت اجتماعی، نقشه های میان یابی و خوشه بندی در نرم افزار Arc GIS تهیه و تحلیل شده است.

یافته های پژوهش

اطلاعات به دست آمده نشان می دهد که ۵۵ درصد نمونه آماری مرد و ۴۵ درصد آن را زنان تشکیل می دهند. ۳۵ درصد افراد شاغل و ۶۵ درصد افراد بیکار (بیکاری پنهان و بیکاری آشکار) هستند که از نظر وضعیت تاهل ۷۵٫۳۵ درصد متاهل و ۲۴٫۶۵ درصد افراد مجرد می باشند. در میان این افراد ۹۱ درصد ساکنان

$$1. \text{ Cochran: } n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} (\frac{t^2 pq}{d^2} - 1)}$$

۲. Multi Attribute Decision Making

بومی روستاها بوده‌اند و ۹ درصد باقیمانده مهاجران محسوب می‌شوند. میانگین سنی نمونه نیز برابر با ۳۵ سال است. توزیع پراکندگی متغیر وابسته پژوهش توزیعی نرمال بوده که ویژگی آن در جدول شماره ۴ آمده است.

جدول شماره ۴، توزیع پراکندگی متغیر احساس امنیت اجتماعی

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی	حداقل	حداکثر
احساس امنیت اجتماعی	۳۰۰	۱۵,۱۷	۳,۳۲	-۰,۰۵	۰,۱۴	۱۲	۲۰

جدول شماره ۵، توزیع فراوانی پاسخگویی به هر یک از گویه‌های ابعاد امنیت اجتماعی

عنوان	خیلی می‌ترسم	می‌ترسم	متوسط	نمی‌ترسم	اصلاً نمی‌ترسم	جمع کل
تردد همسر به تنهایی در شب (امنیت آبرو)	۱۲	۱۶	۱۲۵	۸۳	۶۴	۳۰۰
حمل پول نقد به مقدار زیاد (امنیت مالی)	۱۳	۱۶	۱۱۶	۶۴	۹۱	۳۰۰
سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه‌گذاری (امنیت مالی)	۱۲	۱۸	۹۵	۷۸	۹۷	۳۰۰
خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز (امنیت محیطی)	۵۶	۴۶	۶۰	۴۴	۹۴	۳۰۰
باز بودن مغازه‌ها تا دیر وقت (امنیت محیطی)	۸۵	۵۲	۴۴	۴۸	۲۹	۳۰۰
تردد با ماشین‌های مسافرکش به تنهایی (امنیت جانی)	۲۳	۱۴	۵۵	۱۱۰	۹۸	۳۰۰
فرستادن کودکان به مدرسه در مسیر طولانی (امنیت محیطی)	۷۴	۵۵	۴۵	۷۶	۵۰	۳۰۰
پذیرفتن چک در معاملات (امنیت مالی)	۴۵	۳۵	۷۷	۴۸	۹۵	۳۰۰
برقراری ارتباط و دوستی با افراد غریبه (امنیت آبرو)	۱۸	۲۴	۷۳	۸۷	۹۸	۳۰۰
ترک اتومبیل در خیابان بدون قفل و دزدگیر (امنیت محیطی)	۸۳	۶۰	۴۶	۷۵	۳۶	۳۰۰

۳۰۰	۸۸	۱۰۸	۸۲	۱۲	۱۰	قدم زدن در مسیرهای خلوت (امنیت جانی)
۳۰۰	۴۴	۱۱۰	۱۱۲	۲۰	۱۴	مشاهده نزاع و درگیری خیابانی در روستا (امنیت جانی)
۳۰۰	۷۳	۸۹	۸۹	۲۴	۲۵	به همراه داشتن لوازم قیمتی (امنیت مالی)
۳۰۰	۶۵	۹۶	۸۵	۳۰	۲۴	به تنهایی در منزل ماندن (امنیت جانی)
۳۰۰	۷۹	۱۱۵	۷۸	۱۲	۱۶	اشتغال همسر و دخترانم بیرون از منزل (امنیت آبرو)
۳۰۰	۵۷	۶۷	۸۶	۴۴	۴۶	زندگی در حاشیه های روستا (امنیت محیطی)
۳۰۰	۷۸	۹۵	۹۸	۱۵	۱۴	بیرون رفتن زنان و دختران از منزل به تنهایی (امنیت آبرو)
۳۰۰	۲۴	۷۴	۸۲	۶۴	۵۶	شیوع مواد مخدر در بین جوانان روستا (امنیت محیطی)
۳۰۰	۸۲	۷۹	۷۹	۳۴	۲۶	احتمال بیکار شدن از کار و شغل (امنیت مالی)

جدول شماره ۶، توزیع فراوانی پاسخ دهندگان به گویه های شاخص امنیت مالی

میانگین					احساس امنیت اجتماعی
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	گویه های امنیت مالی
۷۱	۹۵	۹۳,۵	۱۷,۲۵	۱۴,۶۶	میانگین

بیش از ۹۰ درصد پاسخ دهندگان از نظر احساس امنیت مالی در حد زیاد و متوسط قرار دارند. بنابراین احساس امنیت اجتماعی در شاخص امنیت مالی در محدوده مورد مطالعه وضعیت مطلوبی را نشان می دهد.

جدول شماره ۷، توزیع فراوانی پاسخ دهندگان به گویه های شاخص امنیت جانی

میانگین					احساس امنیت اجتماعی
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	گویه های امنیت جانی
۷۳,۷۵	۱۰۶	۸۳,۵	۱۹	۱۷,۷۵	میانگین

جدول شماره ۸

میانگین					احساس امنیت اجتماعی
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	گویه های امنیت جانی
۴۸,۳۳	۶۴	۶۰,۵	۵۳,۵	۶۶,۶۶	میانگین

بیش از ۸۰ درصد پاسخ دهندگان از نظر احساس امنیت جانی در حد زیاد و متوسط قرار دارند بنابراین احساس امنیت اجتماعی در شاخص امنیت مالی در محدوده مورد مطالعه وضعیت مطلوبی را نشان می دهد.

جدول شماره ۹، توزیع فراوانی پاسخ دهندگان به گویه های شاخص امنیت حیثیت و آبرو

میانگین					احساس امنیت اجتماعی
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	گویه های امنیت جانی
۸۸,۴	۷۱,۶	۹۰,۴	۲۵,۴	۲۴,۲	میانگین

بیش از ۹۰ درصد پاسخ دهندگان از نظر احساس امنیت آبرو در حد متوسط قرار دارند بنابراین احساس امنیت اجتماعی در شاخص امنیت آبرو در محدوده مورد مطالعه وضعیت معمولی را نشان می دهد.

درون یابی احساس امنیت اجتماعی در دهستان سخت سر با استفاده از تکنیک (interpolation) در GIS

در ادامه جهت تحلیل های نرم افزاری از درون یابی استفاده شده است. با این تکنیک می توان میزان عوارض و داده های مکانی زمین که دارای مقادیر پیوسته می باشند و در اکثر موارد بیشترین شباهت را به نزدیکترین نقاط دارند درون یابی کرد و از طریق نقاط معلوم، مقادیر نقاط مجهول را برآورد نمود. در واقع به دلیل اینکه به دلیل محدودیت های محیطی در جهان واقعی امکان برداشت اطلاعات از هر نقطه ای وجود ندارد، از درون یابی استفاده می شود. لازم است در ادامه ۲۰ روستای مورد مطالعه را برای سنجش شاخص های احساس امنیت اجتماعی تجزیه و تحلیل کرده و مورد درون یابی قرار دهیم. برای این کار پس از تعیین وزن هر یک از متغیرهای احساس امنیت اجتماعی (محیطی، مالی، جانی، ناموسی) با استفاده از مدل تصمیم گیری چند منظوره AHP و ضرب وزن ها در هر یک از متغیرهای احساس امنیت اجتماعی عملیات درون یابی در محدوده دهستان سخت سر انجام شده است.

بالاترین وزن احساس امنیت اجتماعی در این محدوده مربوط به روستاهای شمال و شمال شرقی می باشد که دلیل عمده این امر وجود دو شهر کتالم و سادات شهر و شهر رامسر در همجواری این روستاها و به تبع آن نیز وجود ایستگاه های پلیس و جمعیت بالا در روستاهای مذکور می باشد. حال پیداست که هر چه از سمت شمال دهستان به سمت جنوب و همچنین از غرب به سمت شرق دهستان حرکت کنیم میزان احساس امنیت اجتماعی در ۴ شاخص مورد بررسی کاسته شده است؛ به گونه ای که کم ترین میزان امنیت اجتماعی در جنوبی ترین روستاهای سطح دهستان مشاهده می شود.

خوشه بندی احساس امنیت اجتماعی با استفاده از تکنیک آماری cluster and outlier analysis در GIS

روش Cluster در خوشه بندی عارضه های جغرافیایی مورد استفاده قرار می گیرد و در این پژوهش روستاهای دهستان سخت سر را بر اساس وزن احساس امنیت اجتماعی خوشه بندی نموده است. همان طور که در نقشه شماره ... ملاحظه می شود، در این روش ابتدا به هر یک از ۲۰ روستای مورد مطالعه وزن اختصاص داده و در ادامه روستاهای دارای وزن بالا را بعنوان (HOT SPOT) ها معرفی می نماید. این روستاها که در نقطه با نماد HH مشخص شده اند از احساس امنیت اجتماعی بیشتر برخوردارند و در مقابل روستاهایی که با نماد LL مشاهده می شوند (cold spot) ها هستند که وزن کمتری از شاخص های احساس امنیت اجتماعی را نشان می دهند.

خوشه بندی Cluster روستاهای دهستان سخت سر

همان طور که در نقشه مشخص است، روستاهای "شاد منصور محله"، "سفید تمشک" و "لباسرک" به صورت HH مشخص شده اند که نقاط داغ (hot spot) هستند و میزان امنیت اجتماعی بالا را نشان می دهند. در حالی که روستای جنوبی که به صورت LL مشخص شده و با رنگ آبی رنگ، به عنوان نقطه سرد (cold spot) می باشد و حاکی از میزان امنیت اجتماعی پایین در این روستا است.

نتیجه گیری

مطالعات نشان می دهد که امنیت اجتماعی از پیامدهای بسیار مهم نظم و انسجام اجتماعی و پیش شرط بنیادین توسعه و پیشرفت جامعه است. به نحوی که اگر شهروندان یک جامعه احساس امنیت اجتماعی نداشته باشند، بر آورده نشدن

این نیاز به عنوان یکی از نیازهای پایه، موجب می‌شود افراد جامعه از شکوفایی استعدادها و خود بازمانند و پیامد این وضعیت برای سطح جمعی، چیزی جز رکود اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نخواهد بود. در این راستا پژوهش حاضر با در نظر داشتن پایه‌های نظری جغرافیایی - جامعه‌شناسی در جهت سنجش امنیت اجتماعی در دهستان سخت سر شهرستان رامسر برآمد تا بتواند آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی محدوده مورد مطالعه را کاهش دهد و در پناه ارتقاء سطح امنیت اجتماعی در ابعاد (محیطی، مالی، جانی و حیثیتی) این نوع از امنیت را در نگرش‌های دولت محوری و هویت محوری به سطح مطلوب تری در محدوده مورد مطالعه برساند. صبغه سیاسی تامین امنیت در جهان نشان می‌دهد که نظریات جامعه‌شناسی به تنهایی قادر به بهبود آن در جوامع نبوده و بویژه در ابعاد محلی، استفاده از رویکردهای ترکیبی نگر جغرافیا مناسب‌تر است.

در نهایت سوال پژوهش در رابطه با جایگاه شاخص‌های امنیت اجتماعی در محدوده مورد مطالعه با استفاده از روش‌های مطالعاتی و تحلیلی پاسخ داده شده و ارتباط میان امنیت اجتماعی و ویژگی‌های جغرافیایی از جمله فاصله، جهت، موقع مکانی، جمعیت و... آشکار گردیده است. همانطور که ملاحظه شد احساس امنیت اجتماعی در دهستان سخت سر شهرستان رامسر در حالت کلی وضعیت مطلوبی را نشان می‌دهد، اما نتایج پژوهش در چهار شاخص مورد سنجش، متفاوت است. شاخص امنیت مالی حاکی از وضعیتی مطلوب است. در واقع می‌توان دلیل اصلی این امر را کمبود جمعیت و فاصله با نقاط پرتراکم مثل شهرها دانست که برآیند موقع جغرافیایی روستاهای مورد نظر می‌باشد. احساس امنیت جانی و مالی نیز وضعیت مطلوبی را نشان می‌دهد و بیشتر پاسخ دهندگان از نظر احساس امنیت آبرو در حد متوسط و شرایط میانه قرار گرفته‌اند.

از سوی دیگر نتایج حاصل از درون‌یابی (interpolation) و خوشه‌بندی Cluster نشان داد که بالاترین وزن احساس امنیت اجتماعی در این محدوده مربوط به روستاهای "لباسرک"، "سیاسان"، "شاد منصور" و "سفید تمشک" می‌باشد که دلیل عمده این امر وجود دو شهر کتالم و سادات شهر و شهر رامسر در همجواری این روستاها و به تبع آن نیز وجود ایستگاه‌های پلیس و جمعیت بالا در روستاهای مذکور می‌باشد. حال پیداست که هر چه از سمت شمال دهستان به سمت جنوب و همچنین از غرب به سمت شرق دهستان حرکت کنیم میزان احساس امنیت اجتماعی در ۴ شاخص مورد بررسی کاسته شده است؛ به گونه‌ای که کم‌ترین میزان امنیت اجتماعی در جنوبی‌ترین روستاهای سطح دهستان مشاهده می‌شود. این روستاها در

طیف سفید رنگ قرار دارند و کم ترین وزن به آنها تعلق گرفته است. بنابراین کاهش و افزایش شاخص های امنیت اجتماعی در روستاهای مورد مطالعه به طور صرف اجتماعی و جامعه شناسی نبوده و تحت تاثیر ابعاد جغرافیایی قرار دارند. در ادامه لازم است در خصوص ارتقاء شاخص های امنیت محیطی به عنوان نامطلوب ترین نوع ناامنی در این محدوده راهکارهایی متناسب با شرایط اجتماعی و جغرافیایی دهستان مورد مطالعه به شرح زیر ارائه شود:

پیشنهادات

۱. ضرورت برنامه ریزی در راستای افزایش احساس امنیت در نواحی شرقی و جنوبی دهستان سخت سر
۲. ضرورت توجه دهمدار و مسئولان دهستان سخت سر به روستاهای بالا جیر و کلک در راستای ایجاد و افزایش امنیت در روستاهای مذکور
۳. از آنجایی که پاسخ دهندگان در باب امنیت محیطی کم ترین میزان احساس امنیت را ابراز کرده اند لذا به نهادهای تامین کننده امنیت به خصوص نیروی انتظامی پیشنهاد می گردد که رسیدگی به این وجه از امنیت اجتماعی را در اولویت قرار دهد.
۴. با توجه به تاثیر معنی دار متغیر اعتماد اجتماعی بر احساس امنیت، رشد و گسترش شبکه ها و انجمن هایی که مورد اعتماد هستند، می تواند بر افزایش احساس امنیت شهروندان اثر بگذارد.

- آرون ریمون، (۱۳۷۰)، مراحل اساسی اندیشه در جامعه‌شناسی، ترجمه باقر پرهام، نشر مرکز آموزش انقلاب اسلامی، تهران
- امانت، حمید، (۱۳۹۰)، امنیت اجتماعی و ارائه الگوی سنجش آن، نشریه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۷
- بوزان، باری، (۱۳۷۸)، مردم دولت‌ها و هراس، ترجمه مجتبی عطا زاده، نشر پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران
- ثبیات، بهرام و اسماعیل حسنونند و احسان حسنونند، (۱۳۹۱)، فراتحلیل مطالعات مربوط به احساس امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۹.
- رجبی پور، محمود (۱۳۸۴)، درآمدی بر عوامل موثر بر احساس امنیت، کنکاشی بر جنبه‌های مختلف امنیت عمومی و پلیس، مجموعه مقالات ۲، معاونت پژوهشی دانشگاه علوم انتظامی.
- چلبی، (۱۳۷۵)، مهارت‌های اجتماعی، فصلنامه علوم اجتماعی، سال سوم، شماره دوم
- چلبی، مسعود، (۱۳۷۲)، وفاق اجتماعی، نامه علوم اجتماعی، جلد ۲، شماره ۳
- حاجلو، نادر و رسول عباسی، (۱۳۹۰)، بررسی عوامل موثر بر میزان احساس امنیت اجتماعی - اقتصادی نوجوانان و جوانان در استان اردبیل، پژوهشنامه جامعه‌شناسی جوانان، سال اول، شماره اول
- حسین زاده، علی حسین، (۱۳۸۹)، بررسی تاثیر عوامل سیاسی بر احساس امنیت، فصلنامه ی پژوهش‌های مدیریت انتظامی، سال ۷، شماره ۱.
- کارگر، بهمن و رحیم سرور (۱۳۹۰) شهر، حاشیه و امنیت اجتماعی، انتشارات سازمان جغرافیایی، تهران.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷)، پیامدهای مدرنیته (محسن ثلاثی، مترجم)، تهران، نشر مرکز.
- دورکیم، امیل، (۱۳۸۱)، درباره تقسیم کار اجتماعی، ترجمه باقر پرهام [ویرایش دوم]، نشر مرکز، تهران
- زیاری و همکاران، کرامت الله، (۱۳۹۰)، تحلیل تطبیقی احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی، پژوهش‌های روستایی، شماره ۱۳
- صادقیان، سید جلال، (۱۳۸۹)، بررسی نقش کارکردی رسانه‌ها در امنیت ملی و عمومی، فصلنامه دانش انتظامی، شماره ی ششم، بهار ۱۳۸۹.
- عظیمی هاشمی، مژگان، (۱۳۸۴)، تحلیل مقایسه‌ای احساس امنیت اجتماعی اقتصادی شهر مشهد، مجله فرهنگ خراسان، شماره ۱۳، سال ۵.
- قدرتی و همکاران، حسین، (۱۳۹۱)، احساس امنیت اجتماعی و تعیین کننده‌های

- اجتماعی - اقتصادی آن، نشریه علوم انتظامی، شماره ۳۰.
- کلمن، جیمز، (۱۳۷۷)، بنیادهای نظریه اجتماعی، ترجمه منوچهر صبوری، نشر نی، تهران.
 - گروسی، سعیده و جلال میرزایی و احسان شاهرخی، (۱۳۸۶)، بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه جیرفت)، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم.
 - ماندل، رابرت، (۱۳۷۹)، چهره متغیر امنیت ملی، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران.
 - محمدی، جواد و همکاران، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی با کیفیت زندگی زنان کرمانشاه، فصلنامه ی مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۳۱.
 - مرکز آمار ایران، (۱۳۸۵)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن به تفکیک روستا
 - مرکز آمار ایران، (۱۳۹۰)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن به تفکیک شهرستان.
 - مزلو، آبراهام اچ، (۱۳۷۲)، انگیزش و شخصیت، ترجمه ی احمد رضوانی، موسسه چاپ و انتشارات رضوی، مشهد.
 - مسعودیان، محسن، (۱۳۹۱)، تروریسم و امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۳.
 - نصیری، قدیر، (۱۳۸۱)، معنا و ارکان جامعه شناسی امنیت، شماره ی ۲۶
 - نوروزی، فیض الله و سپهر فولادی، (۱۳۸۸)، بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ شهر تهران و عوامل اجتماعی موثر بر آن، فصلنامه جامعه شناسی کاربردی، شماره ۸.
 - فصلنامه راهبرد، شماره ۲۶
 - Scheider, M. C, Rowell, T, & Bezdikian, V, (۲۰۰۳) The impact of citizen perceptions of community policing on fear of crime: Findings from twelve cities. Police Quarterly, ۶,(۴), pp: ۳۶۳-۳۸۶.
 - Gunter Brauch, Hans and other, (۲۰۰۵), Director UNU-EHS, Source studies of the university; Research, Counsel, Education, Publication Series of UNU-EHS, No.۱
 - Mohseni, A. (۲۰۰۲), Social Security and Development Strategies Conference, Mazandaran, Babol (Persian)